

WI'TZ KMON B'ANOL KA'WL

TAJLAL KA'WL 22-2020

WI'TZ KMON B'ANOL KA'WL TETZ TNUM PAXIL

TANTU'

Che'n at tq'ab' tnum tzkyuch' e' tajkawil taq'un chib'anol tane'n yi e'ch ama'l aq'ij taq'un Wi'tz Ka'wl tetz Tnum Paxil tzkyetz kyeqil wunaq ntin na at e'ch taqle'n naj maqxij kob'oxtu' q'ej wutz tanpaj il naj tzan tej yab'il ntin naj eltzaj stzib'lal taq'un Wi'tz B'ajxom tzkyuch' Taq'unsom ntin che'n xom tej e'ch xtxolb'il naj b'ajij b'ixb'a'n tej juqi'n oke'n nin tej yi Ka'wl taq'un Weqle'nku'n Tnum.

TANTU'

Yi Wi'tz Kmon Tz'akol kyetz wunaq naj tzan taq'un talche'n yi tz'iky'pon kob'oxt q'ej e'ch xtxolb'il naj tzan taq'un maqle'n wutz yab'il na yi ajb'il i'tz yi tzq'ilku'nq lchib'an wunaq tk'u'l Tnum Paxil nin yi ninq Itz'ok il tnum taq'un b'anle'n e'ch taqle'n taq'un chikolche'n wunaq tq'ab' yab'il.

TANTU'

Yi b'an junnaq kyaj tajlal to'in xaw eltzaj yi ka'wl 09-2020 taq'un Wi'tz B'ajxom tzkyuch' Taq'unsom yi naj jilon tej je'se'n junnaq lajujt q'ej e'ch xtxolb'il naj tzan taq'un maqle'n wutz yab'il yi naj jilon ka'wl eltzaj taq'un Wi'tz B'ajxom 5-2020 yi eltzaj o' tajlal toxi'n xaw qale naj jilone't yi il naj tzan tej yab'il.

TANTU'

Che'n at tq'ab' Kmon B'anol Ka'wl taq'un yu'pse'n te'j ka'wl 9-2020 yi eltzaj taq'un Wi'tz B'ajxom tzkyuch' Taq'unsom yi ok taq'un b'anle'n tetz munl tej yi nb'i naj tzan taq'un kawu'n te'j.

CHA'TZTZUN TETZ

Naj tzan ka'wl 138,139 nin 171 le weql a) taq'un telse'n tetz munl nin che'n at Tk'ul Wi'tz Ka'wl tetz Tnum Paxil.

B'IXB'A'NT

B'ajx Ka'wl. Naj tzan b'ixb'a'n ka'wl eltzaj taq'un Wi'tz B'ajxom 9-2020 yi je' wi' kob'oxt q'ej taq'un ka'wl eltzaj taq'un Wi'tz B'ajxom tajlal 5-2020 b'an o' tajlal toxi'n xaw tej yob' 2020 yi b'ajij yu'pse'n te'j taq'un Kmon B'anol Ka'wl 8-2020, yi ka'wl 5-2020 b'ajij yu'pse'n te'j taq'un ka'wl eltzaj taq'un Wi'tz B'ajxom 6-2020 b'an junnaq jun tajlal toxi'n xaw tej yob' 2020 chikab'il yi kob' wi'tzb'il ka'wle'j b'ajij yu'pse'n te'j taq'un Wi'tz B'ajxom le 6-2020 nin 9-2020 tetz kmon B'anol Ka'wl yi eltzaj junnaq kyaj tajlal toxi'n xaw tej yob' 2020 nin je' wi' kob'oxt q'ej taq'un ka'wl eltzaj taq'un Wi'tz B'ajxom 5-2020 nin taq'un ka'wl 8-2020 yi eltzaj junnaq tajlal kyaji'n xaw yi b'ajij yu'pse'n te'j taq'un kawl 21-2020 tetz Wi'tz B'ajxom yi eltzaj junnaq lajuj tajlal kyaji'n xaw.

TANTU'

Ka'p Ka'wl. Ch'eyb'il kyetz e' ajtz'ak. Yi Wi'tz Kmon Tz'akol nin Cheyb'il kyetz Wunaq i' tz'ilonq yi xhe'n tzb'an xhchojle'n yi jun ch'eyb'il kyetz ajtz'ak tz'aq'laq tanpaj chimunl naj chitzan taq'un b'anle'n, i' xhchojonq yi aq'un naj chib'an wunaq tanpaj yab'il COVID-19 yi naj taltzaj tk'u'l ka'p ka'wl te jun 20-2020 yi eltzaj taq'un Wi'tz Kmon B'anol Ka'wl. June'ntzi' pwoq tz'oyxaq tzkyetz aq'unwil kyi'k lkuj te'j yi kob'ku'nq.

Naj tzan talche'n tetz Wi'tz Kmon Tetz Tz'aka'n nin Kolb'il Kyetz Wunaq taq'un kyaq'ol ama'l tzkyetz e' ajchusunl yi jaj b'en chilamol wi' chichusu'n nin jaltku'ntu' kyu'j naj chitzan taq'un xhch'iwe'n taq'un kyaq'uje'nchan nincha'tz e' ajchusunl naj chopontzaj joylaj, kuj lchaq'uj tk'u'l jun Kmona'tz taq'un chich'eyane'n taq'un maqle'n yab'il COVID-19.

Yi Wi'tz Kmon Tetz Tz'aka'n nin Kolb'il Kyetz Wunaq tajwe'n tilol yi jalku'nq lcho'k aq'unwil taq'un aq'un kyi'q k'olaj u'j jaqlij tzkye'j.

Toxi'n Ka'wl. Talche'n yi na't nma'jnint e'ch pwoq tetz Komon B'anol Ka'wl. Yi tzqen wi't xe'tij jun ka'wle'j taq'un b'anle'n munl jalen yi Itzajwi' il naj tzan tej yab'il SARS-2 tuch' yi COVID-19, yi Wi'tz llo' tetz il naj Tzan tej Yab'il COVID-19 -COPRECOVID- tajwe'n taq'un taq'ol e'ch stzib'lal xhchiwutz ajkaw je'nage' taq'un Kmon B'anol Ka'wl nin tajwe'n taq'ol laq martz le jujun sman nin yi Kmon B'anol Ka'wl taq'e' tetz jujun wunaqil ate'kyen tzaq' chiwi'.

1. Taq'e' e'ch stzib'lal junq'ejnintu' nin tetz le jun sman tej xhe'n tane'n yab'il COVID-19 qale xtxolwit yi niky'ne' chixone'n yab'i'xh, atpe' nqo kyi'k yab'il tzkye'j, yi e' jaj jul yos tzkyuch' nqo jaj chikyim, e' najlij yab'il xhchiwanqil, tajwe'nku'n taq'un talche'n yi jajpe', xna'n, xun nqo xikytzun nin niky'ne'len chiyob', nincha'tz na't naj tzane't chitz'ake'n, jajpe' chib'en le jun ama'l tetz tz'aka'n nqo kyi'; kyeqil e'ch stzib'lal tajwe'nku'n taq'le'n le e'ch tnum q'ab' tnum nin le e'ch kmon nincha'tz na't ate't che'npe' le jun ama'l tetz tz'aka'n tetz tnum nqo le jun ama'l yi juntzi' taw nqo le jun ama'l qale naj chinaje'e't e' b'ixhu'.
2. Xhe'n tane'n txkonsb'a'n tetz e'ch sokaj kyaq'un yab'i'xh atlenpe' taw nqo kyi'k le e'ch Ama'l tetz tz'aka'n yi nje'tu' b'anij tanpaj yab'il nincha'tz stzib'lal yi xhe'n tane'n chisok yab'i'xh yi pentlentu' e'.
3. Xhe'n tane'n txkonsb'a'n tetz pwoq tanpaj il naj tzan tej yab'il COVID-19 yi ok stzi' Wi'tz Kmon B'anol Ka'w taq'un txkone'n, tajwe'n taq'un tiky'e'n stzib'lal taq'un xhchiwi' yi Wi'tz Kmon Tz'akol nin Cheyb'il kyetz Wunaq -MSPAS-, Wi'tz B'anol Tetz e'ch Aq'un nin Ch'eyol Kyetz Wunaq -MINTRAB-, Wi'tz Kmon llo' tetz e'ch Ujul nin Txuk -MAGA-, Kmon Cheyol Kyetz wunaq -MIDES-, Wi'tz Kmon llo' tetz Pwoq -MINECO-. Kyeqil stzib'lal yi niky'ne' nb'an e'ch taqle'n, na't nma'jnint pwoq nin nb'i loq'xij te'j.
4. Yi e'ch u'j naj b'anxij yi naj xe'tij aq'unwil nin niky'ne' ntxt'ak yi nmaq'uj tajwe'n taq'ol MSPAS stzib'lal nin tzq'ilku'n b'ajaqen xtxole'n tzq'ilku'nnin.
5. Stzib'lal e'ch taqle'n naj oxyij naqe'jte'n nin yi oy naj opontzaj joylaj yi e'ch stzib'la'tz tajwe'n taq'un tiky'e'n xhchiwi' kmon, MSPAS, MIDES, MAGA nin MINTRAB.
6. Kyeqil stzib'lal e'ch lo'q naj b'anxij junq'ejnintu' chij tane'n naj loq'xij e'ch b'e'ch kyetz ajtz'ak yi kyeqil q'ej naj txkon nqo e' yi kyenin b'enaqe' xo'l tz'is, e'ch te'j aq'ab'aj, te'j wutzaj, e'ch jobb'il ju'aj N95 nin K95 nin kyeqilku'n nb'i tajwe'n tetz kyetz.

7. E'ch lo'q naj b'ajij chij tane'n naj loq'xij xupb'il che'w, jiq'ol tz'is, ch'ich' ilol tetz yi b'a'npe' atit wunaq nin yi chisok yab'i'xh.
8. Stzib'lal e'ch tz'akb'il naj loq'xij jun q'ejnintu' chij tane'n e'ch taqle'n naj txkon tej e'ch tx'ilij nin kyeqil naj txkon tzkyetz ajtz'ak taq'un b'anle'n chimunl.
9. Stzib'lal e'ch taqle'n naj oxyij nin naj loq'xij taq'un tilwe'n yi yab'il tej wunaq.
10. Stzib'lal yi naj b'ajij xmaye'n yab'il tzkye'j wunaq yi niky'ne' at yab'il xhchiwanqil nin niky'ne' yi kyik.

Kyeqil ech stzib'lal tajwe'n taq'ol Kmon Tzakol Kyetz Aq'unwil Tk'u'l Tnum –IGGS-

Yi Itzaj wi' junnaq lajuj q'ej naj tzan ka'wle'j taq'un talche'n yi Wi'tz Ilolol tetz Il naj Tzan tej Yab'il COVID-19 -COPRECOVID- tajwe'n taq'un topene'n Xhiwutz B'anol Ka'wl taq'un talche'n stzib'lal yab'il.

Kyaji'n Ka'wl. Taq'un jalku'n chixe'ti'n aq'unwil aq'un nin yi jalku'n Ichicho'xij. Naj tzan taq'le'n ama'l tetz Wi'tz Kmon Tz'akol nin Cheyb'il kyetz Wunaq –MSPAS- taq'un kyoke'n aq'unwil lajqe'l tej kyaq'un na yi ajb'il i'tz taq'un maqle'n wutz yab'il COVID-19 yi e' aq'unwil chokpon tzaq' wi' yi kyaq'un yi ljepon kob'laji'n xaw tej yob' 2020, nin yi lcho'k taq'un aq'un ntina'tz u'j tzaqlaqe'j:

- a) Chajb'il tetz chichusu'n.
- b) U'j chajb'il kyetz qo kuj lcho'k taq'un aq'un.
- c) Tajlal Kyu'j Chajol Kyetz –DPI-
- d) U'j chajol tetz yi naj chicho'jon tk'u'l Tnum –RTU-
- e) U'j Chojb'il qo nim chichusu'n.

Naj tzan talche'n tetz Kmon Ilol tetz Pwoq taq'un wi'tzol yi chojb'il tetz e'ch aq'un yi jalen naj chib'nix tanpaj e' aq'unwil chokpon nin ntin che'nq xom tej e'ch chojon naj chib'an tk'u'l tnum (CUR) taq'un kyi kyoke'n aq'unwil tzaq' k'oloj taqle'n na yi ajb'il i'tz ninq Ichich'eyan taq'un stzajse'n yab'il.

Yi qo at chitx'oq'b'e'n aq'unwil chokpon tzwutz tnum tz'aq'laq ama'l tzkyetz taq'un chicho'jol yi tajxq b'alq'ij jun yob' nin xe'taqnin yi lqiky'ku'n le yob' 2021 yi txxolb'il naj tzan talche'n i'tz xak taq'un kyi ku'e'n tk'u'l yi kyaq'un ntintu' yi tajwe'n chicho'jon jun xawnintu' tetz tnum. Tz'elu'l stzib'lal taq'un Jutz'ol tetz Pwu'q Tnum –SAT- yi xhe'n txxolb'il tzb'ane' nin tajwe'n taq'un tele'ntzaj taq'un yi lxe'tku'n jun ka'wle'j taq'un kawu'n nin kyi lb'alq'ij o' q'ej taq'un.

Naj tzan taq'le'n ama'l tetz Wi'tz Kmon Tz'akol nin Cheyb'il kyetz Wunaq taq'un toke'n yu'pse'n te'j kyajlaji'n nin o'laji'n kawl yi eltzaj le Ka'wl 12-2020 tetz Wi'tz Kmon B'anol Ka'wl nin yi naj tal Ka'wl tetz Ch'ey ib' na yi ajb'il i'tz ninq lmaqlij wutz yab'il COVID-19. Yi ama'l naj tzan taq'le'n i'tz yi kyiq'ku' tk'u'l taq'un chixe'te'n aq'unwil.

Taq'un chicho'jxe'n aq'unwil yi e'xe'te'n taq'un aq'un b'ajx tajlal toxi'n xaw yi Kmon Ilol Tetz Pwu'q Tnum tuch' Wi'tz Kmon Tz'akol nin Cheyb'il kyetz Wunaq tajwe'n kyoke'nchan il taq'un tilwe'n yi xhe'n tzb'an e'ch chojo'n tzkyetz ajtz'ak yi b'antzaj e'xe'tle'n.

Tk'u'l wuqaqi'n xaw jalen ltzaj wi' yob' tajwe'n kyilol e' ilol tetz e'ch xajb'il tuch' yi Wi'tz Kmon Tz'akol nin Cheyb'il kyetz Wunaq che'n at xhchiq'ab' taq'un yu'pse'n te'j yi naj jilon jun ka'wle'j te'j nin kyik kuj ninq lb'ajij yu'pse'n te'j kob' tir yi ka'wl naj jilon tej e'ch chojo'n.

To'i'n Ka'wl 5. Yi Wi'tz Kmon Weqol Aq'un tajwe'n taq'un taq'ol ama'l tej e'ch taqle'n naj tzannin b'ane'n taq'un kyil b'ene'n lo'on yab'il COVID-19 chij tane'n kyilwe'n wunaq yi kyikpe' yab'il tzkye'j, naj b'ajij chilamche'n nin chiky'iky'le'n.

Nincha'tz kyoke'n taq'un b'ane'n e'ch txolb'il taq'un maqlen wutz yab'il yi Ichije' jaqij e'ch txolb'il chij tane'n e'ch chusu'n, e'ch k'ayi'n, aq'un nin kyeqil e'ch txolb'il yi jaj b'ajij maqle'n wutz tanpaj yab'il.

Wuqaqi'n Ka'wl. B'ajaq xome'n tej e'ch txolb'il taq'un chiky'iky'le'n wunaq yi lb'ajij taq'le'n ama'l, tajwe'n tzq'ilnin tzb'an e'ch txolb'ila'tz yi ltz'aq'lij ama'l chij tane'n e'ch b'ene'n le tyoxh nqo alchaq junt txolb'il naj chib'an wunaq taq'un nachle'n Qataj kyeqil e'ch txolb'ila'tz xomaq xe k'u'l kyeqil e'ch txolb'il yi tz'aq'laq ama'l te'j.

Juqi'n Ka'wl. Ama'l tej e'ch xo'n. Naj tzan taq'le'n ama'l tzkyetz wunaq yi b'ajxche' tzwutz tyoxh nqo alchaq txolb'il naj chib'an taq'un k'u'laje'n Qataj taq'un chib'ene'n kyilwe'n chikmonil ntin tajwe'n at jun techb'il tetz chiwutz.

Wajxaqi'n Ka'wl. Taq'le'n ama'l tej e'ch xo'n. Naj tzan taq'le'n ama'l tzkyetz tz'akol kyetz e' txuk taq'un chixone'n alchaq tqujil ntin tajwe'n at techb'il tetz chiwutz.

B'eluji'n Kawl. Naj tzan yu'pse'n ka'pi'n ka'wl eltzaj taq'un Kmon B'anol Ka'wl tajlal 13-2020 nin Ka'wl taq'un jutz'e'ntzaj wi' chipwu'q kmon tanpaj yab'il COVID-19 nin che'n nb'an kyene'j.

“kyi lcho'k wunaq tlajal e'ch ich'eye'n yi naj jepon chitxeb'il tej 200 kWh yi qo naj taltzaj tk'u'l u'j taq'un xhchojle'n e'ch txeb'il yi eltzaj le ka'p xaw tk'u'l yob' 2020 nincha'tz e' aq'unwil yi naj ch'itz'am jun chichojo'n tetz tnum. Chich'eyxaq aq'unwil qo ku'naqtzaj chichojon tej kob' mil nin qo naj tzan chitz'aka'n taq'un Kmon Tz'akol kyetz Aq'unwil Tk'u'l tnum nin taq'un tilwe'n qo b'intzijnin keyqil e'ch u'j che'n tzb'inxaq le tz'amb'il stzib'ial”

Lajuji'n Ka'wl. Naj tzan tokse'n junt koloj tej ka'pi'n ka'wl eltzaj taq'un Kmon B'anol Ka'wl tajlal 13-2020 nin Ka'wl taq'un jutz'e'ntzaj wi' chipwu'q kmon tanpaj yab'il COVID-19 nin che'n nb'an kyene'j.

“Taq'le'n e'ch ich'eye'n tzkyetz wunaq yi e' me'ba', e' xma'lka'n, jun ka'l wunaq yi k'olokju'n chixo'ne'n, e' b'ixh, e' yana's, e' wunaq yi at jun paltil tetz kyetz nin e'ch najb'il yi qale ate't nitxa' yi at txo'mil tetz kyetz, kyeqil e'ch txolb'ile'j june'ntzi' ich'eye'n tz'aq'laq tej jujun ka'l wunaqa'tz. Tz'okpon xmayi'n qo b'intzijnin at tajwe'n tk'u'laq e'ch najb'il nin qo chijtu' at xe tze'in te'j, qo at wunaq yi kyik chitxeb'il tajwe'n topone'n ich'eye'n xhchiq'ab'”

Junlaji'n Ka'wl. Naj tzan yu'pse'n te'j junlaji'n ka'wl tk'u'l 13-2020 yi eltzaj taq'un Kmon B'anol Ka'wl tajlal 13-2020 nin Ka'wl taq'un jutz'e'ntzaj wi' chipwu'q kmon tanpaj yab'il COVID-19 nin che'n nb'an kyene'j.

“Junlaji’n ka’wl. Chajb’il tetz jun Wunaq –DPI-. Qo jaj je’ul lajuy yob’ taq’un DPI nin naj taltzaj yi jaj wi’t b’alq’ij, kyik tzb’an kuj txkon tk’u’l yob’ 2020”

Kob’laji’n Ka’wl. Yi jun ka’wle’j tajwe’nku’n taq’un toke’n kawu’n lajqe’lchan tanpaj nimku’n tzkye’j e’ Kmon B’anol Ka’wl jaj cho’k k’ulutxum te’j nin yi Itz’eltzan le *Diario tetz Centro América*.

IKY’AQ’EN TQAB’ WI’TZ KMON WEQOL AQ’UN NIN TOKE’NCHAN XTXINTZAL NIN TELE’N STZIB’LAL.

CHE’N NME’LTZAJ TQ’AB’ WI’TZ KMON B’ANOL KA’WL TK’U’L TNUM PAXIL, KOB’ TAJLAL WUQAQI’N XAW TEJ YOB’ 2020.

